

9 NOLU DERSLİK

Öğretmenlerin Disleksi Olan Öğrenciler için Kapsayıcı Eğitime Yaklaşımları

A. Dilşad Yakut¹

¹İbn Haldun Üniversitesi
ayse.yakut@ihu.edu.tr

Problem Durumu

Çağdaş eğitim ortamlarında kapsayıcı eğitim uygulamaları, öğrenme ortamlarının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Kapsayıcılık, bir sınıfta fiziksel olarak bulunmanın ötesinde her öğrencinin akademik ve sosyal olarak başarılı olabileceği bir atmosfer oluşturmayı içerir. Kapsayıcılık çerçevesinde özellikle dikkat edilmesi gereken öğrenci gruplarından biri de disleksi olan öğrencilerdir. Birçok ülkede (örneğin Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri) disleksi olan öğrenciler, kapsayıcı eğitim ortamlarında eğitim görmektedir. Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı'na [DSM-5-TR] göre disleksi, okuma güçlükleriyle ilgili bir terimdir ve genellikle kelime okuma doğruluğu, okuma hızı veya akıcılığı ve/veya okuduğunu anlama gibi okuma alt becerilerinden bir veya daha fazlasında önemli sorunla temsil edilmektedir (American Psychiatric Association, 2022). Genel eğitim ortamlarında görev yapan öğretmenler, bu öğrencilerin eğitim-öğretim faaliyetleri konusunda nihai sorumluluğa sahiptir. Öğretmenlerin disleksi hakkındaki bilgi düzeyleri araştırmaların odak noktası olmuştur (Soriano-Frre & Echeagaray-Bengoa, 2014; Sümer-Dodur & Altındağ-Kumaş, 2020; Worthy vd., 2016). Öğretmenlerin yetersizlikle ilgili bilgilerinin araştırmasının sebebi, yetersizlik hakkında bilgi eksikliğinin kapsayıcılığın önünde bir engel olarak görülmesiyle açıklanabilir (Amr vd., 2016; Fuchs, 2010). Öğretmenlerin yetersizlikle ilgili bilgi seviyelerinin yanı sıra kapsayıcılık, öğretmenlerin yetersizliği olan öğrenciler de dahil olmak üzere tüm öğrencilerin eğitiminden sorumlu olduklarını kabul etmelerini gerektirmektedir (Paulsrud & Nicholm, 2023). Öğretmen sorumluluklarının incelenmesine ek olarak öğretmenlerin disleksi olan öğrencilerin kapsayıcılıklarıyla ilgili hazırbulunuşluklarının yüksek olması gerekir. Bir başka deyişle, özel gereksinimli öğrencilere iyi tasarlanmış öğretimi sunacak şekilde hazırlanmış olmaları gerekmektedir. Ancak, öğretmenlerin disleksi olan öğrencilerin kapsayıcı ortamlarda eğitim görmelerini olumlu değerlendirmelerine rağmen bu öğrencilerin eğitim-öğretimlerine yönelik kendilerini hazır bulmadıkları görülmektedir (Thwala vd., 2020). Kapsayıcılığın arkasındaki diğer bir engel ise öğretmenlerin özel gereksinimli olan öğrencilere gerekli desteği sağlamak için yeterince hizmet içi eğitim almamalarıyla ilişkilendirilmiştir (Carvalhais & da Silva, 2010; Forlin vd., 2014). Bu çalışmanın amacı, disleksi olan öğrencilerin kapsayıcılığı üzerinde etkili olan faktörleri araştırmaktır. Bu bağlamda, öğretmenlerin disleksi hakkındaki bilgileri, disleksi olan öğrencilere karşı sorumlulukları, disleksi olan öğrencilerin farklı ihtiyaçlarını etkin bir şekilde karşılamaya yönelik hazırbulunuşlukları ve disleksi konusunda almış oldukları hizmet içi eğitimler incelenmiştir.

Yöntem

Bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Kar topu örnekleme tekniğinin kullanıldığı bu araştırmada veri toplama amacıyla Google Forms kullanılarak çevrimiçi bir anket uygulanmıştır. Anket bağlantısı, Etik Kurul Onayı alındıktan sonra katılımcılara gönderilmiştir. Anket, çalışmanın amacı, tahmini süresi gibi temel bilgileri içeren ve katılımın gönüllülük esasına dayandığını, katılımcıların herhangi bir zamanda anketi sonlandırma hakkına sahip olduğunu ve verilerin gizli tutulacağını garanti eden bir onam mektubu ile başlamıştır. Anket, öğretmenlerin demografik özelliklerini anlamaya yönelik bilgi formu ile devam etmiş ve disleksi anketi ile sonlanmıştır. Araştırmaya toplam 313 öğretmen katılmıştır. Örneklemin %48,6'sını ilkokul öğretmeni, %47,9'unu ortaokul öğretmeni, %3,5'unu okul yöneticisi oluşturmaktadır. Ayrıca, katılımcıların eğitim durumlarıyla ilgili olarak öğretmenlerin %81,8'inin lisans, %17,3'ünün yüksek lisans ve %1'inin doktora derecesine sahip olduğu görölmektedir. Verilerin analizinde SPSS 25 paket programı kullanılmış olup ordinal lojistik regresyon analizi kullanılmıştır. Bu regresyon türü, bağımlı değişken sıralı (ordinal) olduğunda kullanılan bir tür regresyon analizi olup bağımlı değişken ile bağımsız değişken arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla kullanılır. Ordinal lojistik regresyon analizi için gerekli olan varsayımlar bu çalışmada sağlanmıştır. Bu araştırmada, disleksi olan öğrencilerin kapsayıcılığı bağımlı değişken olarak yer alırken, öğretmenlerin disleksi hakkındaki bilgileri, disleksi olan öğrencilere karşı sorumlulukları, hazırlıkbulunuşlukları ve disleksi konusunda almış oldukları hizmet içi eğitimler bağımsız değişkenler olarak yer almıştır.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Bu bildiriye, disleksi olan öğrencilerin kapsayıcılığı üzerinde etkili olan faktörlere ilişkin ön bulgular sunulacaktır. Araştırmanın, öğretmenlerin disleksi hakkındaki bilgileri, disleksi olan öğrencilere yönelik sorumlulukları ve hazırlıkbulunuşlukları ile disleksi konusunda almış oldukları hizmet içi eğitimler bağlamında gelecek araştırmalara ışık tutması beklenmektedir. Bulgular, öğretmenlerin disleksi olan öğrenciye yönelik sorumluluk algılarının ve disleksiye yönelik hazırlıkbulunuşluk düzeylerinin, disleksi olan öğrencilerin kapsayıcılığını anlamlı olarak yordadığını göstermektedir. Ancak, öğretmenlerin disleksi hakkındaki bilgileri ve disleksi konusunda almış oldukları hizmet içi eğitimlerin disleksi olan öğrencilerin kapsayıcılığın yordamadığını görölmektedir. Öğretmenlerin disleksi hakkındaki bilgileri ve disleksi konusunda almış oldukları hizmet içi eğitimlerin ileri araştırmalarda derinlemesine incelenmesinin uygulamaya ve araştırmaya yönelik katkı sağlayacağı düşünölmektedir. Bulgular doğrultusunda uygulamaya ve araştırmaya yönelik diğer öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: disleksi, özel öğrenme güçlüğü, kapsayıcı eğitim

Kaynakça

American Psychiatric Association. (2022). Diagnostic and statistical manual of mental disorders (5th ed., text rev.). American Psychiatric Publishing. <https://doi.org/10.1176/appi.books.9780890425787>

Amr, M., Al-Natour, M., Al-Abdallat, B., & Alkhamra, H. (2016). Primary school teachers' knowledge, attitudes and views on barriers to inclusion in Jordan. *International Journal of Special Education*, 31(1), 67-77.

Carvalhais, L., & da Silva, C. F. (2010). Developmental dyslexia: Perspectives on teacher training and learning disabilities in Portugal. *Learning Disabilities: A Contemporary Journal*, 8(2), 1-8.

- Forlin, C., Kawai, N., & Higuchi, S. (2015). Educational reform in Japan towards inclusion: Are we training teachers for success?. *International Journal of Inclusive Education*, 19(3), 314-331. <https://doi.org/10.1080/13603116.2014.930519>
- Fuchs, W. W. (2010). Examining teachers' perceived barriers associated with inclusion. *SRATE Journal*, 19(1), 30-35.
- Paulsrud, D., & Nilholm, C. (2023). Teaching for inclusion—a review of research on the cooperation between regular teachers and special educators in the work with students in need of special support. *International Journal of Inclusive Education*, 27(4), 541-555. <https://doi.org/10.1080/13603116.2020.1846799>
- Soriano-Ferrer, M., & Echegaray-Bengoa, J. A. (2014). A scale of knowledge and beliefs about developmental dyslexia: Scale development and validation. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 132, 203-208. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.04.299>
- Sümer Dodur, H. M. & Altındağ Kumaş, Ö (2020) Knowledge and beliefs of classroom teachers about dyslexia: the case of teachers in Turkey, *European Journal of Special Needs Education*, 36(4), 593-609 <https://doi.org/10.1080/08856257.2020.1779980>
- Thwala S. K., Ugwuanyi, C. S., Okeke, C. I., & Gama, N. N. (2020). Teachers' experiences with dyslexic learners in mainstream classrooms: Implications for teacher education. *International Journal of Higher Education*, 9(6), 34-43.
- Worthy, J., DeJulio, S., Svrcek, N., Villarreal, D. A., Derbyshire, C., LeeKeenan, K., ... & Salmerón, C. (2016). Teachers' understandings, perspectives, and experiences of dyslexia. *Literacy Research: Theory, Method, and Practice*, 65(1), 436-453. <https://doi.org/10.1177/2381336916661529>